

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kehittämishanke

**Kuvallisen ilmaisun opintojakson uudistaminen
uusien tutkinnon osien tavoitteiden mukaisiksi**

Pisilä Satu

Työn ohjaaja Maarit Kolari
Tampere 2009

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Pisilä Satu

Kuvallisen ilmaisun opintojakson uudistaminen uusien tutkinnon osien tavoitteiden mukaisiksi

13 sivua ja 7 liitesivua

joulukuu 2009

Työn ohjaaja kasvatustieteiden maisteri Maarit Kolari

TIIVISTELMÄ

Työn aiheena on kuvallisen ilmaisun opetussuunnitelman uudistaminen uusien ammatillisen tutkinnon perusteiden tavoitteita vastaaviksi. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto kuuluu kulttuurialan tutkintoihin. Tutkinnossa on kaksi koulutusohjelmaa ja kehittämistyö on tehty ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelman ammatillisiin perusteisiin. Käytännössä kuvallisen ilmaisun tutkinnon osat tehtiin rakennus-, puu- ja metalliosastojen ammatillisen perustutkinnon perusteisiin.

Käsi- ja taideteollisuusosalalla arvostetaan ihmisen kokonaisvaltaista kehitystä, vastuullisuutta, aloitteellisuutta, omatoimisuutta, luovuutta, yksilöllisyyttä ja yhteistyökykyisyyttä. Alalla korostuu käsillä tekemisen taito sekä perinteisten työmenetelmien ja työtapojen kehittäminen ja ylläpitäminen.

Opetussuunnitelmat laadittiin opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden mukaisesti. Uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön niillä opiskelijoilla, jotka aloittivat opintonsa syksyllä 2009.

Avainsanat: opetussuunnitelma, kuvallinen ilmaisu

Sisällysluettelo

1 Kehittämishankkeen tausta	3
1.1. Kalajoen ammattiopisto Artema	4
1.2 Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto Artesaani	4
2. Opetussuunnitelma	5
3. Kuvallisen ilmaisun opetussuunnitelman uudistaminen.....	8
4. Uudistunut opintokokonaisuus	9
5. Oppilaitoksemme oppimiskäsitys.....	10
5 Pohdinta	11
Lähteet	13
Liite 1. Perustutkinnon tutkintokohtainen opetussuunnitelma, kuvallinen ilmaisu 1	14
Liite 2. Perustutkinnon tutkintokohtainen opetussuunnitelma, kuvallinen ilmaisu 2	16

1 Kehittämishankkeen tausta

Opetussuunnitelmat ovat yksi keskeisimmistä oppilaitosta ohjaavista dokumenteista. Elämme murroksen aikakautta. Modernin teollisuusyhteiskunnan rakenteet ovat murtumassa ja matkaamme kohti informaatioyhteiskuntaa. Maailma siis muuttuu, siinä mukana työelämä ja koulutustarpeet. (opetusministeriö, opintoluotsi) Opetusministeriö on päättänyt, että opetussuunnitelmat tulee uudistaa kaikissa keski-asteen ammatillisissa perustutkinnoissa. Uudistamisen tavoitteena on selkeyttää opetussuunnitelman rakennetta. Opetussuunnitelmien uudistamisessa otetaan huomioon yhteiskunnalliset muutokset. Uudistaminen tarkoittaa, että kaikki keski-asteen ja toisen asteen ammatilliset perustutkinnot uudistetaan porrastetusti vuoteen 2010 mennessä. Työskentelen opettajana Kalajoen ammattiopisto Artemassa ja sain uudistustyön tehtäväkseni keväällä 2009 kun siirryin vuodeksi kuvallisen ilmaisun viransijaiseksi. Vuonna 2002, olin viimeksi toiminut samaisessa tehtävässä, joten tunsin silloiset opetussisällöt, lisäksi vuodesta 2006 olin tehnyt erilaisia lyhyitä sijaisuuksia kuvallisen ilmaisun puolella varsinaisen opetustoimeni ohessa. Vanha opetussuunnitelma oli tuttu sisällöltään. Vuonna 2004 olin ollut mukana koulullamme uuden koulutusohjelman opetussuunnitelman laadinnassa, joten myös opetussuunnitelmatyöskentely oli vielä hyvässä muistissa.

Kehittämishankkeessani tarkastelen yksinomaan kuvallisen ilmaisun tutkinnon osien opetussuunnitelman uudistamista, työhöni on liittynyt myös muita yksittäisiä tutkintoa täydentäviä kokonaisuuksia. Kuvallisen ilmaisun opetussuunnitelman työstämisen olen kokenut mielenkiintoiseksi ja haastavaksi. Kuinka voisi opettaa mahdollisimman kiinnostavasti esteettisiä taitoja tai niiden alkuun johtavaa opetusala nuorille miehille ja myös naisille, joista on tuleva rakennus-, puu- ja metallialan taitajia. Näistä kaikissa ammateissa tarvitaan hahmotuskykyä ja ongelmanratkaisutaitoa sekä kykyä nähdä työ valmiina ennen kuin työn tekemistä on aloitettu.

1.1. Kalajoen ammattiopisto Artema

Kalajoen ammattiopisto Artema (KAM) on osa Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymää, joka muodostuu Nivalan-, Haapajärven, Oulaisten- ja Ylivieskan ammattiopistojen yhteenliittymästä. Kuntayhtymä on Oulun läänin eteläosan merkittävä ammatillisen koulutuksen toimija ja aluekehittäjä. Perusopetuksen lisäksi KAM:issa on aikuiskoulutus ja oppisopimuskoulutusta.

Kalajoen ammattiopisto Artemassa opiskelee noin 270 oppilasta käsi- ja taideteollisuus- sekä matkailualan perustutkintoon johtavissa koulutusohjelmissä. Oppilaitos perustettiin yli 70 vuotta sitten, ensimmäisenä koulutusalan oli rakennusala.

Nykyisin kalajoen ammattiopisto Artemassa on rakennuslinjan lisäksi puu-, metalli-, vaate-, matkailu- ja sisustusalan koulutusohjelmat sekä aikuiskoulutusta. Näiden lisäksi koulumme tarjoaa useita erimittaisia kurssimuotoisia koulutuksia.

1.2 Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto Artesaani

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto artesaani tarkoittaa koulutusta, jossa painottuu käsillä tekeminen ja suunnittelutaidot. Perustutkinto sisältää erilaisia ammattialoja niin työ-, elinkeino- kuin kulttuurielämän alueilta. Ammattialat tarkoittavat oppilaan kannalta erikoistumismahdollisuutta joko tiettyyn materiaaliin tai erityisosaamiseen.

Opetusministeriön ylläpitämä Opintoluotsi kuvaa artesaanin tutkintoa seuraavasti:

”Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneet artesaanit työskentelevät useissa eri am-mateissa, joissa korostuvat suunnittelu ja kädentaidot. He voivat toimia muun muassa myynti-, neuvonta-, valmistus- ja huoltotehtävissä sekä yrittäjinä. Koulutusohjelmasta ja erikoistumisalasta riippuen artesaani voi esimerkiksi valmistaa ja suunnitella tuotteita, entisöidä vanhaa tai rakentaa uutta.” (opetusministeriö, 2009, opintoluotsi).

Koulutuksen järjestäjät päättävät ammattialoista, joita ovat esimerkiksi; metalliala, puuala ja rakennusala. Tässä työssä uusi opetussuunnitelma kuvallisen ilmaisun tutkinnon perusteisiin on tehty näille kolmelle koulutusohjelmalle tutkintokohtaisten sisältöjen mukaan.

Olen koonnut seuraavaan kaaviokehään uudesta valtakunnallisesta käsi- ja taideteollisuusalan opetussuunnitelmasta seuraavat sanat jotka kuvaavat artesaanin osaamista ja ammattitaitoa. (Opetushallitus, 2009)

Kuvio 1. Artesaanin osaamisen kuvaus

Kaaviossa olevat sanat voisivat olla minkä tahansa nykyaikaisen ammattitutkinnon kuvauksesta, kuitenkin *esteettisyyttä ymmärtävä* kuvaus kertoo artesaanin opintojen sisällöstä.

2. Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma on etukäteissuunnitelma kaikista niistä toimista, joilla pyritään toteuttamaan oppilaitokselle asetetut kasvatustavoitteet (Hirsjärvi & Huttunen, 1991). Opetussuunnitelmassa ilmaistaan opetuksen tavoitteet, oppisisällöt, opetusjärjestelyt ja oppilasarvioinnin perusteet.

Opetussuunnitelmien uudistaminen lähtee liikkeelle opetusministeriöltä, joka ohjeistaa opetushallituksen aloittamaan työn viemisen koulujen käytäntöön.

”Opetushallitus selvittää ammatillisten perustutkintojen muutostarpeet ja ottaa muutostarpeita selvittäessään huomioon myös yksilöllisen oppimisen ja erityisopetuksen näkökulman. Opetushallitus tarkistaa tutkintokohtaisten valtakunnallisten opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet siten, että tutkintojen perusteet on tarkistettu tarvittavin osin ja ammattiosaamisen näytön perusteet integroitu opetussuunnitelmien perusteisiin siten, että ne voidaan ottaa käyttöön viimeistään vuonna 2010. Opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteiden tarkistaminen toteutetaan siten, että ammatilliset perustutkinnot vastaavat työelämän tarpeisiin, muodostuvat työelämän toimintakokonaisuuksiin perustuvista tutkinnon osista, tutkintoja on mahdollista suorittaa myös kohdennetumpaa ammattipätevyyttä tuottava osa kerrallaan ja että ammattiosaamisen syventämiseen on nykyistä laajemmat mahdollisuudet. Tutkinnot ja niihin sisältyvät tutkinnon osat määritetään tutkinnon suorittavan henkilön hallittavina tietoina, taitoina, osaamisena ja pätevyytenä. Yrittäjyys otetaan huomioon tutkinnoissa niin, että kuhunkin tutkintoon sisältyy yrittäjyys-saamiseen ja yrittäjävalmiuksiin liittyviä ammattitaitovaatimuksia joko sisällytettynä tutkinnonosien tavoitteisiin tai erillisenä tutkinnon osana (vähintään 5 ov). Opetussuunnitelman perusteiden uudistamistyössä otetaan huomioon kunkin tutkinnon terveydentilavaatimukset sekä terveyttä ja työkykyä vahvistavien osioiden sisällyttäminen monipuolisesti osaksi ammatillisia opintoja.” (Opetusministerin kirje 25.2.2008 opetushallitukselle).

Ennen uusien opetussuunnitelmien vientiä kaikkiin keskiasteen kouluihin on opetushallitus työstänyt opetussuunnitelmaa pilottikoulujen kanssa valtakunnallisesti. Opetussuunnitelman uudistaminen tapahtuu vaiheittain seuraavasti:

1. vaihe: valtakunnallinen opetussuunnitelma (kehys)
2. vaihe: opetushallitus työstää pilottikoulujen kanssa valtakunnallista opetussuunnitelmaa mm. Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on ollut pilottikouluna
3. vaihe: muokatut opetussuunnitelmat kaikille oppilaitoksille pohjaksi. Jokainen koulutuksen järjestäjä muokkaa tavoitteiden mukaisen opetussuunnitelman annetuista kehyksistä. (Hätönen, 2000)

Valtakunnallinen opetussuunnitelma määrittää arviointikriteerit ja opetettavat sisällöt kaikkiin tutkinnon osiin (Opetushallitus, 2009). Se on kehys, josta koulutuksen järjestäjä tekee omien tavoitteidensa mukaisen koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisen

osan ja johon liitetään opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa opetuksen varsinaista käytäntöä varten.

Ammatillinen perustutkinto, esimerkiksi artesaanin tutkinto, voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Perustutkinnon perusteisiin sisältyy sekä opetussuunnitelman perusteet että näyttötutkinnon perusteet, ja siksi perusteiden käsitteistöä on yhtenäistetty.

Käsitteet: Perustutkinnon perusteet = määräys, jolla ohjataan koulutuksen ja näyttötutkintojen järjestäjiä

Tutkinnon osa = vastaa aiempaa opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen käsitettä opintokokonaisuus

Tutkinto muodostuu yhteensä 120 opintoviikon kokonaisuudesta, jotka jaottuvat seuraavasti:

- ammatilliset tutkinnon osat 90 ov, esteettiset ja visuaaliset opinnot kuuluvat tämän osan alle
- ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat 20 ov, yhteiset opinnot
- vapaasti valittavat opinnot 10 ov

Opetushallituksen ammatillisen perustutkinnon perusteissa on päätetty:

- tutkinnon tavoitteet
- tutkinnon muodostuminen
- tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet
- ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja kriteerit
- ammatillisen tutkinnon osien osalta myös ammattitaidon osoittamistavat

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillisesta peruskoulutusta varten opetussuunnitelman. (Opetushallitus, 2009)

Uudistamiseen liittyy aina säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita. Ne avaavat uudistusten tahdon. Uudistusten tarkoituksena on vaikuttaa niin, että koulutuksessa todella muuttuu asioita ja että muutos entistä paremmin vastaisi niihin tarpeisiin, joita koulutukselle asetetaan.

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteita ohjaavat mm seuraavat säädökset, määräykset ja päätökset:

- Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) (811/1998)
- Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998)
- Opetusministeriön asetus ammatillisista perustutkinnoista (216/2001)

Ammatillisen koulutuksen lain ja asetuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä. Asetuksessa säädetään mm. opetuksesta, opiskelijan arvioinnista ja oikeusturvasta.

Lain ammatillisesta aikuiskoulutuksesta tarkoituksena on ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista, antaa opiskelijoille valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen, kehittää työelämää ja edistää työllisyyttä sekä tukea elinikäistä oppimista.

Opetusministeriön ammatillisen perustutkinnon asetuksessa ja sen liitteissä säädetään ammatillisista perustutkinnoista, koulutusohjelmista ja tutkintonimikkeistä. (Hätönen, 2000)

3. Kuvallisen ilmaisun opetussuunnitelman uudistaminen

Oppilaat kokevat melko usein kuvallisen ilmaisun vaikeaksi ja varsin usein aloittavassa ryhmässä kuulee kommentin ”*olen aina ollut huono kuviksessa*”. Tämän ei kuitenkaan tarvitse olla näin. Kuvallisten aineiden kanssa oppilas voi saada positiivisia oppimisen kokemuksia ja kohottaa oman arvion tuntoa.

Viime keväänä 2009 sisällytin opetukseeni minulle uusia kuvallisen ilmaisun opetuksen tapoja ja keinoja päästä tavoiteltuun oppimistulokseen. Vaikkakin keinot ovat jo vanhoja, niin kuin on kuvallinen ilmaisukin, mutta vanhasta opetussuunnitelmasta tutun etenemis-kaavan sijaan etenin usein ottein opetuksen sisällöissä.

Alustavan sisältöalueen kuvallisen ilmaisun uusiin kursseihin tein jo loppukesästä, koska opetukseen tuli heti alusta alkaen uusi ryhmä, joilla oli jo käytössä uusi opetussuunnitelma. Syksyllä 2009 kuvallinen ilmaisu 1 on kurssina ollut kaikille aloittaneille ryhmille.

Kehittämistyöni lähti liikkeelle jo maaliskuussa 2009, jolloin osallistuin opetushallituksen järjestämille koulutuspäiville. Koulutuksen aiheena oli tuolloin uusi käsi- ja taideteollisuusalan opetussuunnitelma. Silloin en vielä tiennyt tulevaa työsuuttani asiaan. Varsinainen työskentely alkoi myöhemmin keväällä 2009. Pidimme useita palavereita eri osastojen opetussuunnitelman uudistamisesta vastaavien opettajakollegoiden kanssa. Keskustelin myös ammattiaineiden opettajien kanssa kuvallisen ilmaisun painotuksista ja sisällön tarpeista. Keskusteluissa nousi esille ammattialan työssä tarvittavia taitoja kuten havainnointi ja hahmotus, lisäksi esteettiset taidot (kyky nähdä) nousi esiin. Myös taito piirtää ajatuksensa paperille niin että piirros voi toimia keskustelun välineenä koettiin tärkeäksi. Tuotteita, suuria ja pieniä, valmistetaan aina asiakaslähtöisesti ja asiakas haluaa saada hyvän, toimivan kokonaisuuden ostaessaan työsuorituksen tai valmiin lopputuotteen. Kuvallisen ilmaisun opetussuunnitelman sisältöä rajaavina kriteereinä toimi lyhyesti:

- Ammatillisen tutkinnon perusteet, tutkinnon osat, arvioinnin kohteet = sisältöalueet
- ammattiaineopettajat, sisältöalueiden painotukset
- kuvallisen ilmaisun perusteet, keinot kuinka päämääriin päästään

Ammatillisen perustutkinnon perusteet rajaavat selkeästi arvioinnin kohteiden kautta kuvallisen ilmaisun tutkinnon osien sisällön. Arvioinnin kriteereissä lukee mitä opetuksen tulee käsitellä ja mihin pyrkiä.

4. Uudistunut opintokokonaisuus

Uudistuksista oleellisin on mielestäni kuvallisen ilmaisun sijoittuminen suoraan ammattiaineisiin. Kuvallinen ilmaisu sijoittui edellisessä opetussuunnitelmassa Esteettisen, visuaalisen ja kulttuuriosaamisen opintojen opintojaksolle, jonka laajuus oli kokonaisuudessaan 10 opintoviikkoa. Siinä kuvallisen ilmaisun aineet olivat itsenäisiä kursseja. Kurssien nimet kuvasivat opetettavan sisältöalueen selkeästi (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Esteettisen, visuaalisen ja kulttuuriosaamisen opinnot edellisessä opetussuunnitelmassa ja uudistuneessa

vanha ops	Uusi ops
Väri-, muoto- ja tilasuunnittelu 1ov	kuvallinen ilmaisu 1 2ov
piirustus ja maalaus 1 ja 2 2ov	kuvallinen ilmaisu 2 2ov

esitystekniikat 1ov plastinensommitelu 1ov projektio- ja perspektiivioppi 1ov	osa kuvallisista aineisto on sisällytettynä uudessa ops:issa ammattiaineiden sisään.
---	--

Uudistuneessa ammatillisen tutkinnon perusteissa (ks. liite 1 ja 2) kuvallinen ilmaisu on itsenäisenä tutkinnon osana jaettu kahteen kokonaisuuteen. Loput opetettavat sisällöt, jotka ennen olivat itsenäisiä kursseja, on integroituina ammattiaineiden sisään. Tutkinnon osista on luettavissa arvioinnin kriteerit. Opintojakso, jonka laajuus tulee olla vähintään 2 opintoviikkoa, voidaan arvioida erillisenä, ja se täydentää ammattitaitovaatimuksissa edellytettyä osaamista.

5. Oppilaitoksemme oppimiskäsitys

Ihmiskäsitys on opetuksen ja kasvatuksen perusta. Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän koulutuksen lähtökohtana on, että jokainen ihminen on arvokas ja ainutkertainen. Jokaisella on oikeus tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin opiskella. Tämän päivän nuorten todellisuus on huomattavasti moniarvoisempi, globaalimpi ja teknisempi kuin koskaan aikaisemmin. Aiemmin nuorten arvokasvatuksessa kodilla ja koululla on ollut merkittävä asema. Nykyisin vaikuttavat nuorisokulttuuri, media ja uuden tietotekniikan mahdollisuudet suuresti tämän päivän nuorten arvomaailman muotoutumiseen. Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymässä nuori nähdään aktiivisena, motivoituneena ja oppimiskykyisenä ihmisenä. Oppimiskäsitys koulutuskuntayhtymässämme perustuu konstruktiviseen oppimiskäsitykseen, elinikäiseen oppimisen tukemiseen ja yksilöiden erilaisten edellytysten ja tarpeiden huomioon ottamiseen koulutuksen toteutuksessa. Monipuolisten opetusmenetelmien ja arvioinnin avulla nuoria motivoidaan opiskeluun sekä harjaannutetaan elinikäiseen oppimiseen. Tavoitteena on tarjota kaikille edellytyksiään vastaavaa koulutusta. Opetuksen järjestelyissä otetaan huomioon erilaiset oppijat. (Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän opetus-suunnitelman yhteinen osa, 2006)

Olen kokenut saaneeni hyvän mahdollisuuden uudistaa aluetta, jonka koen hyvin tärkeäksi mutta usein aliarvostetuksi. Kuvallisen ilmaisun mahdollisuudet ja keinot opettaa muitakin kuin esteettisiä taitoja ovat runsaat, sillä opetustehtäviä voidaan työstää esim. kestävän kehityksen näkökulmasta. Tällaisten näkökulmien esiintuominen ja pohdinnan aikaansaaminen ryhmän kesken on mahdollista esimerkiksi projektitöiden kautta, jotka tehdään

johonkin työyhteisöön tai harrasteseuraan tai muuhun vastaavaan koulun ulkopuoliseen yhteisöön. Lisäksi oppilaat saavat kokea todellisen projektin ja saavat oman kädenjälkensä näkyviin siinä.

Elinikäisen oppimisen taito myös toteutuu oppilaan huomatessa oppineensa ja oppivansa uutta kuvallisista taidoistaan ja kehittyvänsä. Onhan kuvallinen aine sellainen, jossa ei koskaan voi tulla valmiiksi vaan aina voi vain kehittyä.

5 Pohdinta

Opetussuunnitelman laadinta on tuotekehitystyötä ja suunnittelutyötä. Kehittämishankkeen sain opetussuunnitelman työstämisen osalta valmiiksi syksyllä 2009. Työstäminen on tuntunut mielenkiintoiselta alusta lähtien. Uuden opetussuunnitelman mukainen kuvallisen ilmaisuun liittyneiden opetusaineiden integroiminen ammattiaineiden sisään on vienyt kuvallisen ilmaisun opettajan suorasta valvonnasta ja opetuksesta pois paljon sisältö-alueita ja muuttanut perinteisen piirustuksen ja maalauksen kokonaisuutta oleellisesti. Opetettavat asiat nimikkeinä ovat edelleen olemassa, mutta kuvallisen ilmaisun opettajalle muutos on realistinen tuntien vähenemisessä ja ammattiaineiden opettajalle taas tuntien lisääntymisessä. Oppilasta ajatellen, sisältöalueet ovat nyt ehkä mielekkäämpiä, sillä on menty lähemmäs ammattialaa.

Käsi- ja taideteollisuusalan vahvuuksia ja myös mahdollisuuksia ovat luovuuden, esteettisyyden ja tekemisen taidon arvostus. On paljon kiinni myös opettajasta kuinka hän saa oppilaat kiinnostumaan ja innostumaan kuvallisen ilmaisun mahdollisuuksista.

Kuvallisen opetussuunnitelman tekeminen on ollut haastavaa siltä osin, että työ on tehty tilanteessa, jossa viransijainen tekee pitkäkestoisen suunnitelman ja pohjan, jota virassa oleva jatkaa työhön palattuun. Oli oleellista ilmaista sanalliset muodot siten, että ne ovat riittävän väljiä sisältääkseen erilaisia opetuskeinoja ja asian lähestymistapoja. Tämän vuoksi opettavat sisällöt on pyritty kuvaamaan mahdollisimman yksinkertaisesti kuten väriopin perusteet tai esitystekniikka. Näin esimerkiksi esitystekniikkaa voidaan opettaa valokuvauksen keinoin, maalauksen keinoin tai piirtämisen kautta. Opetuksen perustavoitteet olivat kuitenkin perusteissa selkeästi sanottuina arvioinnin kohteissa. Tämä toi työhön varmuutta.

Omalta osaltani kaikki kuvallisen ilmaisun uudet kurssit on jo tältä lukuvuodelta käytyinä, sillä ne tulevat heti opiskelujen alussa ensimmäisen opiskeluvuoden alussa. Se kuinka ensi vuonna sisällöt opetetaan ja kuinka ne käytännössä toimivat jää seuraavan opettajan vastuulle. Olen tilanteessa melko realistinen ja uskon, että ajan myötä taas tulee uusittavaa ja kehitettävää sisältöalueisiin, sillä aika ja tarpeet muuttuvat jatkuvasti. Nyt sisällöt toimivat hyvin ja oppilaat tekivät kaikissa ryhmissä tehtäviä innolla, ymmärtäen mihin opeilla tavoitellaan. Tavoitteena oli jokaisella ensimmäisessä kurssissa oppia ilmaisun perusteet ja harjoitella esitystekniikan mahdollisuuksia.

Lähteet

Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. 1991. Johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: WSOY.

Hätönen, H, 2000, Eläköön opetussuunnitelma, Helsinki: Oy Edita AB

J. Tikkanen, J. Sarja, J. Laaksonen, H. Linturi ja K. Lindström. Otavan Opisto 2006.

Luotsaako uudistuva opetussuunnitelmatyö murroksen läpi? Opsessori, viitattu

22.10.2009 saatavissa <http://www.opsessori.fi/fi/open/news/0012news>

Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä, 2006, Opetussuunnitelma, yhteinen osa. Laadittu, kevät 2006

Opetushallitus, 2009, Ammatillisen perustutkinnon perusteet viitattu 22.10.2009 Saatavissa:

http://www.oph.fi/koulutuksen_jarjestaminen/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammattilliset_perustutkinnot/kulttuuriala

Opetusministeriö, 2009, Opintoluotsi, viitattu 21.11.2009

Saatavissa: [http://www.opintoluotsi.fi/fi-](http://www.opintoluotsi.fi/fi-FI/koulutusalat_ja_ammattit/opetusohjelma.aspx?StudyProgrammeId=47bcd8a0-b5dd-426c-8488-b03f4ffe5f36)

[FI/koulutusalat_ja_ammattit/opetusohjelma.aspx?StudyProgrammeId=47bcd8a0-b5dd-426c-8488-b03f4ffe5f36](http://www.opintoluotsi.fi/fi-FI/koulutusalat_ja_ammattit/opetusohjelma.aspx?StudyProgrammeId=47bcd8a0-b5dd-426c-8488-b03f4ffe5f36)

Opetusministeri, 25.2.2008, Dnro 2/502/2008, kirje Opetushallitukselle, Ammatillisten perustutkintojen kehittämisen periaatteet. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/lomakkeet_ja_paeaoetokset/asiakirjat/Kirje_2_502_2008.pdf

Liite 1. Perustutkinnon tutkintokohtainen opetussuunnitelma, kuvallinen ilmaisu 1

1. Tutkinnon osa ja laajuus	Toteuttamisen suunnittelu 10 ov
2. Ammattitaitovaatimukset	<p>Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteuttaa ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia - tehdä tarvekartoituksen ja dokumentoida asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita - dokumentoida suunnitteluprosessin - käyttää suunnitelmia vuorovaikutustilanteissa - arvioida mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluita - etsiä yhteistyökumppaneita ja toimia vuorovaikutustilanteissa - ratkaista suunnitelmien ongelmatilanteita - työskennellä aikataulujen ja sopimusten mukaan
3. Tutkinnon osan keskeiset sisällöt, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät	<p>Tutkinnon osa muodostuu viidestä opintojaksosta: Rakennusmääräykset ja suunnittelu 2 ov Kuvallinen ilmaisu 2 ov Ammattipiirustus 2 ov Autocad 2 ov Suunnittelutehtävä 2 ov (sisältää näytön)</p>
Rakennusmääräykset ja suunnittelu 2 ov	<p>Ammattialan tavan mukaisten suunnitelmien toteuttaminen Tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi Suunnitelmien toteuttamismahdollisuuksien arviointi Suunnitelmien ongelmatilanteiden ratkaiseminen Suunnitteluprosessin dokumentointi</p> <p>Oppimisympäristöt: <i>Oppilaitos</i></p> <p>Kontaktiopetuksena rakennusalan suunnittelun perusteet ja suunnittelussa huomioon otettavat rakennusmääräykset ja käyttäjän tarpeet</p>
Kuvallinen ilmaisu 2 ov	<p>Ammattialan tavan mukaisten suunnitelmien toteuttaminen Visuaalisen ilmaisun perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - muoto- ja värioppi - piirustus ja maalaus - sommittelu <p>Esitystekniikat Projektio- ja perspektiiviopin perusteita</p> <p>Oppimisympäristö: <i>Oppilaitos</i></p> <p>Opetusmenetelmät: <i>Lähi-, etä- ja verkko-opetus, yksilö- ja ryhmätyöskentely</i></p>
Ammattipiirustus 2 ov	<p>Ammattialan tavan mukaisten suunnitelmien toteuttaminen Suunnitelmien ongelmatilanteiden ratkaiseminen Työskenteleminen aikataulun ja sopimusten mukaan</p> <p>Rakennuspiirustuksia koskevat määräykset, piirustusmerkinnot, piirustuslajit, mittakaavat, mitoitustavat Piirustusharjoitukset perusteista osiin ja kokonaisuuksiin (mit-</p>

	<p>takaava- ja mitoitusharjoitukset, pääpiirustukset, työpiirustukset) Piirustusten lukuharjoitukset ja työselityksiin tutustuminen</p> <p>Oppimisympäristöt: <i>Oppilaitos</i></p> <p>Opetusmenetelmät: <i>Kontaktiopetus, ohjaus tietolähteille, harjoitustehtävät sekä niiden arviointi ja palaute</i></p>
Autocad 2 ov	<p>Ammattialan tavan mukaisten suunnitelmien toteuttaminen Suunnitelmien ongelmatilanteiden ratkaiseminen Työskenteleminen aikataulun ja sopimusten mukaan</p> <p>Perusteet, piirustusharjoitukset ja – tehtävät</p> <p>Oppimisympäristöt: <i>Oppilaitos</i></p> <p>Opetusmenetelmät: <i>Kontaktiopetus, harjoitustehtävät/arviointi ja palaute</i></p>
Suunnittelutehtävä 2 ov	<p>Ammattialan tavan mukaisten suunnitelmien toteuttaminen Tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi Suunnitteluprosessin dokumentointi Suunnitelmien käyttäminen vuorovaikutustilanteissa Suunniteltujen tuotteiden toteuttamismahdollisuuksien arviointi Vuorovaikutustilanteissa toimiminen Suunnitelmien ongelmatilanteiden ratkaiseminen Työskenteleminen aikataulun ja sopimusten mukaan</p> <p>Suunnittelutehtävä annettujen lähtötietojen ja vaatimusten mukaan. Tehtävän aikana toteutetaan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö.</p> <p>Oppimisympäristöt: <i>Oppilaitos, rakennuspaikkaan tutustuminen, asiakkaan tarpeiden kartoitus</i></p> <p>Opetusmenetelmät: <i>Lähtötietojen anto, tiedonhankinta, tehtävän toteutus</i></p>
4. Edeltävyysopinnot tai muut opintojen suorittamiseen liittyvät asiat	<p><i>Tutkinnon osan opintojaksot kuvallinen ilmaisu, rakennusmääräykset ja suunnittelu, ammattiopisto ja autocad on oltava hyväksytysti suoritettu ennen tutkinnon osan näyttöä.</i></p>
5. Oppimisen arviointi	<p>Oppimisen arviointi on jatkuvaa vuorovaikutusta, annettujen suunnittelu-, piirustus- ja kuvallisen ilmaisun tehtävien arviointia. Opintojaksoista suoriutuminen edellyttää osallistumista ja annettujen tehtävien tekemistä.</p>
6. Osaamisen arviointi ja tutkinnon osan arvosanan muodostuminen	<p>Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Tutkinnon osan ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä ja tarvittaessa muulla osaamisen arvioinnilla.</p> <p>Ammattiosaamisen näyttö (N2): Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnitteleamalla ammattialansa työkokonaisuuden siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.</p> <p>Muu arviointi: Muuta osaamisen arviointia tarvitaan vain, jos vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä joiltakin osin osoittaa. Tällöin arviointia täydennetään haastattelulla.</p>

	Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa.
--	--

Liite 2. Perustutkinnon tutkintokohtainen opetussuunnitelma, kuvallinen ilmaisu 2

1. Tutkinnon osa ja laajuus	Asiakaslähtöinen valmistaminen 10 ov
2. Ammattitaitovaatimukset	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa <ul style="list-style-type: none"> – suunnitella omaa työtään – valmistaa tuotteen tai palvelun – arvioida ja kehittää omaa toimintaansa – työskennellessään ottaa huomioon asetetut laatuvaatimukset – valita materiaalit – laskea materiaalien kulutuksen – tehdä hinta-arvion ja tarjouksen – neuvotella asiakkaan kanssa – esitellä toteutusvaihtoehtoja – esitellä valintojen vaikutusta toteutukseen – havainnollistaa tuotetta tai palvelua – sopia asiakastapaamisista – noudattaa työaikoja ja aikatauluja – noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita
3. Tutkinnon osan keskeiset sisällöt, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät	Tutkinnon osa muodostuu seuraavista opintojaksoista: Materiaalimenekki ja kustannusarvio 2 ov Kuvallinen ilmaisu 2 ov Ammattityö 3 ov Opinnäyte 3 ov
Materiaalimenekki ja kustannusarvio 2 ov	Keskeiset sisällöt: Oman työn suunnitteleminen Materiaalien kulutuksen laskeminen Hinta-arvion ja tarjouksen tekeminen Asiakkaan kanssa neuvottelemine Toteutusvaihtoehtojen esittelemine Valintojen vaikutusten esittelemine Alalla käytettävät materiaali- ja työmenekkilaskelmat sekä hinnoittelun periaatteet uudis- ja korjausrakentamisessa Alan kustannuslaskurit uudis- ja korjausrakentamisessa Oppimisympäristöt: Oppilaitos Opetusmenetelmät: Lähiopetus, harjoitustehtävät
Kuvallinen ilmaisu 2 ov	Tuotteen tai palvelun havainnollistaminen Havainnollistaminen; projektio- ja perspektiivioppi, kolmiulotteisen muodon hahmottaminen, opiskelija harjaantuu havainnollistamaan ajatuksiaan kolmiulotteisin muodoin Visuaalisen estetiikan tunnistaminen ja harjaantuminen; muodon, mittasuhteiden ja värien tasapainoinen kokonaisuus Oppimisympäristöt: Oppilaitos
Ammattityö 3 ov	Opetusmenetelmät: Lähi- ja etäopetus, yksilö- ja ryhmätöskentely Keskeiset sisällöt: Oman työn suunnitteleminen Tuotteen tai palvelun valmistaminen Oman toimintansa arviointi ja kehittäminen Laatutavoitteiden huomioon ottaminen työskentelyssä Materiaalien valitseminen

<p>Opinnäyte 3 ov</p>	<p>Materiaalien kulutuksen laskeminen Asiakkaan kanssa neuvottelemine Työaikojen ja aikataulujen noudattaminen Työturvallisuusohjeiden noudattaminen</p> <p>Oppimisympäristöt: Oppilaitos/oppilaitoksen harjoitustyömaat ja asiakkaiden tilaustyöt</p> <p>Opetusmenetelmät: Lähiopetus, työkohteissa esiintyvät tavoitteiden mukaiset suunnitelmat, laskelmat, valinnat, neuvottelut hyödynnetään työskentelyyn liittyvinä harjoituksina</p> <hr/> <p>Keskeiset sisällöt: Oman työn suunnitteleminen Tuotteen tai palvelun valmistaminen Oman toimintansa arviointi ja kehittäminen Laatutavoitteiden huomioon ottaminen työskentelyssä Materiaalien valitseminen Materiaalien kulutuksen laskeminen Hinta-arvion ja tarjouksen tekeminen Asiakkaan kanssa neuvottelemine Työaikojen ja aikataulujen noudattaminen Työturvallisuusohjeiden noudattaminen</p> <p>Oppimisympäristöt: Oppilaitos/oppilaitoksen harjoitustyömaat ja asiakkaiden tilaustyöt</p> <p>Opetusmenetelmät: Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla tuote tai työnäyte. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija tekee äidinkielen opintojakson aikana opinnäytteenään kirjallisen raportin esittelyn tueksi.</p>
<p>4. Edeltävyysopinnot tai muut opintojen suorittamiseen liittyvät asiat</p>	<p>Tämän tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö toteutetaan opinnäytteen aikana. (Opinnäyte ei ole ammattiosaamisen näyttö)</p>
<p>5. Oppimisen arviointi</p>	<p>Arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijaa tuetaan ja motivoidaan ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden perusteella.</p>
<p>6. Osaamisen arviointi ja tutkinnon osan arvosanan muodostuminen</p>	<p>Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa.</p> <p>Opintojaksot ja ammattiosaamisen näyttö tulee olla hyväksytysti suoritettu ennen tutkinnon osan arvosanan antamista. Tutkinnon osan arvosana muodostuu ammattiosaamisen näytön (N4) arvosanasta sekä muusta arvioinnista. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.</p> <p>Ammattiosaamisen näyttö: Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa tekemällä oppilaitoksen tai asiakkaan työkohteessa sovitun työn, rakennusosan, pienrakennuksen tai alan tuotteen yksin tai työparin kanssa. Työtehtävään liittyy kirjallista työtä ja kuvallista ilmaisua ja tehtävä on muutenkin niin laaja, että ammattitaitovaatimusten mukainen osaaminen voidaan siitä arvioida.</p>

Ammattiosaamisen näyttö arviointina	Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelman asiakaslähtöinen valmistaminen 10 ov tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelma (hyväksytetään arviointitoimikunnassa ohjeiden mukaisesti)		
Näytön kuvaus	Ammattiosaamisen näyttö muodostuu kokonäytöstä Esimerkki näytöstä: Opiskelija neuvottelee opinnäytteenä tehtävästä työstä asiakkaan (ulkopuolinen asiakas tai oppilaitoksen työkohteessa opettaja) kanssa. Opiskelija suunnittelee työnsä, valitsee materiaalit ja laskee niiden kulutuksen, tekee kustannusarvion ja tarjouksen, arvioi työhön käytettävän ajan, esittelee toteutusvaihtoehtoja, havainnollistaa toteutusta ja toteuttaa sovitun työn.		
Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan	Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan – työprosessin hallinta kokonaan – työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta kokonaan – työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan – elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.		
Näyttöä kuvaava lauseke näyttötodistuksessa	Terassin rakentaminen, käsittäen puurakenteisen lattian, kaiheet ja katon verhouksen.		
Näyttöympäristön kuvaus	Ammattiosaamisen näyttö suoritetaan oppilaitoksella. Näyttö toteutetaan oppilaitoksen tai asiakkaan työkohteessa ja /tai oppilaitoksen työtiloissa. Näytön aikana on oltava mahdollisuus tietoverkkojen, osaston käsikirjaston ja kuvalliseen ilmaisuun tarvittavien välineiden käyttöön.		
Näytön arvioijat	Arviointi perustuu arviointikeskusteluun ja opiskelijan tekemään itsearviointiin. Ammattiosaamisen näytön arvosanan päättää/päättävät alan opettaja(t). Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvalla muulla henkilöllä kuin opettajalla tulee olla sellainen koulutuksella, työkokemuksella tai muulla tavalla hankittu asianomaisen alan osaaminen ja ammattitaito, jota voidaan pitää riittävänä ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa. Opettajan tulee olla oman alansa asiantuntija. Jos opettaja on kelpoinen opettamaan ko. ammattiosaamisen näytön sisältöön liittyviä ammatillisia opintoja, hän on kelpoinen arvioimaan ao. opintoihin liittyviä ammattiosaamisen näyttöjä. Arvioijien esteellisyyteen sovelletaan hallintolakia 434/2003, 27 – 29 §.		
Arvioinnin kohteet ja kriteerit ammattiosaamisen näytössä	Opiskelijaa arvioidaan suhteessa ennalta asetettuihin tavoitteisiin ja hänen osoittamaansa osaamista verrataan ennalta määriteltyihin arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin.		
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien,	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3

-välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Havainnollistaminen	havainnollistaa ohjattuna tuotetta tai palvelua asiakkaalle	havainnollistaa tuotetta tai palvelua asiakkaalle käyttäen ammattialalle soveltuvia visualisointimenetelmiä	havainnollistaa tuotetta tai palvelua asiakkaalle käyttäen ammattialalle soveltuvia visualisointimenetelmiä, jotka herättävät asiakkaan kiinnostukseen tuotetta tai palvelua kohtaan
Estetiikan huomioon ottaminen valmistuksessa	valmistaa ohjattuna asiakkaalle tuotteita, jotka ovat muodoltaan, mittasuhteiltaan ja väritykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.	valmistaa asiakkaalle tuotteita, jotka ovat muodoltaan, mittasuhteiltaan ja väritykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.	valmistaa asiakkaalle tuotteita, jotka ovat viimeisteltyjä ja muodoltaan, mittasuhteiltaan sekä väritykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee ohjattuna valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja ohjeiden avulla päätöksiä	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	huolettii ohjattuna asiakastapaamisista luontevasti	huolettii ja sopii asiakastapaamisista luontevasti ja joustavasti	huolettii ja sopii asiakastapaamisista luontevasti, joustavasti ja rakentavasti
Ammattietiikka	työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja etsii tietoa tekijänoikeuksista ja kuluttajansuojalaista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden.
7. Ammatillisen kasvun tukeminen ja opintojen ohjaus	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin, sisältöön, (myös oppinäytteeseen), toteutukseen ja arviointiin perehdyttämi-		

tässä tutkinnon osassa	nen. Tiedotetaan opiskelijoille jatko-opintomahdollisuuksista ja kansainvälistymisen mahdollisuuksista.
-------------------------------	--